

Recenzja
rozprawy doktorskiej **mgr inż. Emilii Stańkowskiej**
pt. „**Ocena możliwości ograniczania zanieczyszczeń wnoszonych przez użytkowników
na teren pływalni**”

wykonanej pod kierunkiem Promotora dr hab. inż. Agnieszki Włodyka-Bergier, prof. AGH
na Wydziale Geodezji Górniczej i Inżynierii Środowiska
Akademii Górniczo-Hutniczej im. Stanisława Staszica w Krakowie

1. Podstawa prawna recenzji

Podstawą wykonania recenzji była uchwała Rady Dyscypliny Inżynierii Środowiska, Górnictwa i Energetyki na Wydziale Geodezji Górniczej i Inżynierii Środowiska Akademii Górniczo-Hutniczej im. Stanisława Staszica w Krakowie z dnia 06.07.2020r. przekazana pismem Przewodniczącego Dyscypliny prof. dr hab. inż. Rafała Wiśniowskiego Nr.RD.IŚGiE-s/0154-128/20 z dnia 08.07. 2020r.

2. Ogólna charakterystyka rozprawy

Rozprawa doktorska mgr inż. Emilii Stańkowskiej pt. „Ocena możliwości ograniczania zanieczyszczeń wnoszonych przez użytkowników na teren pływalni” została przygotowana w formie 160-stronicowego opracowania do którego dołączono płytę CD z nagraniem treści pracy. W dysertacji wyróżniono: wstęp, tezę, cel i zakres pracy, cztery rozdziały przeglądu literatury, oraz dwa rozdziały opisujące wykonane eksperymenty oraz otrzymane wyniki wraz z dyskusją. Rozdziałem podsumowującym badania są wnioski. Na końcu zamieszczono spis literatury, tabel i rysunków oraz załączniki. Na początku pracy znajduje się streszczenie w języku polskim i angielskim oraz spis treści.

We *Wstępie* nakreślono problematykę występowania zanieczyszczeń antropogenicznych w wodach basenowych. Dotyczy to zanieczyszczeń wnoszonych przez użytkowników z zewnątrz oraz zanieczyszczeń, które powstają w czasie użytkowania wody. Z punktu widzenia zdrowia użytkowników, szczególne znaczenie mają zanieczyszczenia mikrobiologiczne oraz powstające w wyniku reakcji zanieczyszczeń ze środkiem dezynfekcyjnym stosowanym na terenie pływalni. Dlatego podjęto badania nad określeniem skali zanieczyszczenia środowiska pływalni w warunkach rzeczywistych oraz ocenę możliwości jej ograniczenia. Następnie podano tezę oraz cel i zakres pracy i w kolejności na 41 stronach zamieszczono obszerny przegląd literatury. W części eksperymentalnej opisano

metodykę badań, charakterystykę obiektu, materiały badawcze, metodyki analityczne oraz podano wybrane metody statystyczne zastosowanych do obróbki wyników. W punkcie 6. na 50 stronach opisano wyniki badań wraz z ich dyskusją oraz zredagowano wnioski. Jak już pisano, całość rozprawy zamyka spis literatury. W spisie tym znajduje się 288 pozycji; w tym 265 – zagranicznych co stanowi 92%. Większość cytowanych prac zostało opublikowane w ostatnich latach. Zamieszczono także wykaz 13 stron internetowych wykorzystanych podczas redakcji rozprawy. W spisie literatury znajdują się 4 współautorskie publikacje Doktorantki w tematyce związanej z badaniami opisanymi w dysertacji. Uwzględniając powyższe można stwierdzić, że układ pracy jest prawidłowy i zgodny z przyjętymi zasadami redagowania rozpraw doktorskich.

3. Ocena szczegółowa rozprawy

Rozprawa doktorska mgr inż. Emilii Stańkowskiej została zatytułowana „Ocena możliwości ograniczania zanieczyszczeń wnoszonych przez użytkowników na teren pływalni”. Uwzględniając zakres przeprowadzonych badań i oznaczenia analityczne jakie zostały wykonane, lepszym sformułowaniem byłoby przykładowo „Ocena stopnia zanieczyszczenia środowiska pływalni, z uwzględnieniem ubocznych produktów dezynfekcji i zanieczyszczeń mikrobiologicznych” lub „Zmiany jakościowe wody basenowej i innych elementów pływalni, z uwzględnieniem mikroorganizmów i UPD, podczas użytkowania”. Takie sformułowanie podkreślałoby elementy nowatorskie i analityczne rozprawy doktorskiej.

Po wstępie wprowadzającym czytelnika w tematykę pracy, sformułowano tezę i cel pracy. Tezę rozprawy sformułowano następująco: „**zanieczyszczenia wnoszone przez użytkowników są istotnym czynnikiem kształtującym jakość środowiska pływalni. Poprzez odpowiednie działania można je skutecznie ograniczać**”. Analizując treść pracy lepszym sformułowaniem byłoby: „*Jakość wody w basenie, w tym zawartość UPD i mikroorganizmów, zależą od zabiegów higienicznych użytkowników*”. Wydaje się celowe, aby uwzględniając zakres badań podkreślić oznaczanie nie tylko tych UPD, które są normowane w przepisach prawnych (THM) lecz także innych, które nie są oznaczane rutynowo i są pomijane w legislacji, a ważne z punktu widzenia zdrowia człowieka. Właśnie oznaczanie tych związków jest potwierdzeniem nowatorskiego podejścia do tematu jakości środowiska w obiektach basenowych.

Zasadniczym celem pracy była „ocena możliwości ograniczania zanieczyszczeń wnoszonych na teren pływalni”. W ramach tego wydzielono 3 następujące cele cząstkowe:

- Identyfikacja i określenie wpływu zanieczyszczeń wnoszonych przez użytkowników na wybrane elementy środowiska pływalni.
- Ocena możliwości ograniczania zanieczyszczeń wnoszonych na teren pływalni poprzez odpowiednie zachowania higieniczne użytkowników.

- Ocena wpływu jakości wody w brodzikach do płukania stóp na utrzymanie czystości mikrobiologicznej wokół niecki basenowej.

Informacje zaczerpnięte z literatury podzielono na 4 rozdziały, w których kolejno scharakteryzowano środowisko pływalni, opisano zanieczyszczenia wody basenowej i powierzchni płaskich wokół niecek basenowych, wyszczególniono zagrożenia związane z ich zanieczyszczeniem oraz wymieniono sposoby ograniczania i usuwania zanieczyszczeń wprowadzanych na teren pływalni przez użytkowników.

W pierwszym podrozdziale charakteryzując środowisko pływalni opisano jakość powietrza, wody i powierzchni płaskich wokół niecek wypełnionych wodą. Dotychczas nie określono w przepisach prawnych wartości wskaźników jakości powietrza, ale w celu zapewnienia odpowiedniego komfortu użytkownikom i względy eksploatacyjne kontroluje się temperaturę i wilgotność. Jakość wody natomiast, pod względem wskaźników fizykochemicznych oraz mikrobiologicznych, jest określona w obowiązujących przepisach prawnych. Pod względem mikrobiologicznym prowadzi się kontrolę ilościową organizmów wskaźnikowych takich jak: *Pseudomonas aeruginosa*, *Legionella pneumophila*, *Escherichia coli* lub bakterie grupy coli oraz gronkowce koagulazododatnie. Oznacza się również ogólną liczbę mikroorganizmów w 36±2°C. W odniesieniu do wskaźników fizykochemicznych przepisy prawne wskazują na takie jak: potencjał redox, odczyn wody, chlor wolny oraz dodatkowo: mętność, chlor związany, chloroform, sumę tihalogenometanów, azotany(V) oraz utleniałość. Ponadto poza przepisami kontrolowana jest także temperatura wody.

W drugim rozdziale opisano mikrobiologiczne i chemiczne zanieczyszczenia występujących na terenie pływalni, tzn. w wodzie oraz na powierzchniach użytkowanych przy nieckach basenowych. W odniesieniu do mikrobiologicznych, wymienia się zanieczyszczenia pochodzenia fekalnego i niefekalnego. Do mikroorganizmów pochodzenia fekalnego zalicza się bakterie takie jak *Shigella* i *Escherichia coli*. Wśród wirusów wymienia się adenowirusy, wirus zapalenia wątroby typu A, norowirusy i enterowirusy, a do pierwotniaków *Giardia* i *Cryptosporidium*. Do mikroorganizmów pochodzenia niefekalnego zalicza się bakterie (*Pseudomonas*, *Staphylococcus species*, *Legionella*, *Mycobacterium* i *Leptospira*), wirusy (*wirus mięczaka pospolitego*, *wirus brodawczaka*), pierwotniaki (*Naegleria fowleri*, *Acanthamoeba spp.* i *Plasmodium*) i grzyby (*Trichophyton* i *Epidermophyton floccosum*). Jakość wody pod względem chemicznym kształtuje woda zasilająca, środki dezynfekcyjne i higieniczne oraz użytkownicy. I właśnie użytkownicy wprowadzają do wody największy ładunek zanieczyszczeń i są to produkty wynikające z metabolizmu oraz pozostałości farmaceutyczne i środki higieny osobistej PCP. Zatem pod względem chemicznym są to: mocznik, amoniak, kwas moczowy, kreatyninę, kreatynę, kwas mlekowy, kwas cytrynowy, kwas hipurowy, chlorki, siarczany, kationy (K^+ , Na^+ , Ca^{2+} , Mg^{2+}) oraz aminokwasy (histrydina, glicyna, cysteina, asparagina, lizyna, arginina i guanina),

farmaceutyki (atenolol, karbamazepina, metronidazol, ofloksacyna, sulfametoksazol, acetaminofen, ibuprofen, kofeina, ketoprofen i fenazon), hormony steroidowe (np. estradiol), a spośród PCP: substancje zapachowe, środki odstraszające owady, środki konserwujące i filtry UV. Według danych literaturowych zanieczyszczenia antropogeniczne mogą oddziaływać w sposób pośredni lub bezpośredni na zdrowie użytkowników pływalni i są to zagrożenia wynikające z obecności zanieczyszczeń mikrobiologicznych i chemicznych. Te zagrożenia zostały opisane odpowiednio w punktach 3.1 oraz 3.2. Należy podkreślić, że niektóre mogą oddziaływać w niezmienionej formie, a inne są prekursorami powstawania ubocznych produktów dezynfekcji (DBPs) gdyż wchodzi w reakcje chemiczne z dezynfektantem. Powstają chloraminy, trihalogenometany, kwasy halogenooctowe, halogenoaldehydy czy nitrozaminy. Jest to o tyle ważne, że niektóre z nich wykazują działanie kancerogenne, mutagenne czy toksyczne na organizm człowieka. W kolejnym punkcie przedstawiono sposoby ograniczenia oraz usuwania zanieczyszczeń, do których zaliczono uzdatnianie wody, prace porządkowe, higienę użytkowników pływalni i ich odpowiednie przygotowanie oraz przestrzeganie regulaminu korzystania z urządzeń basenowych. Wydaje się, że zdanie na stronie 37 zaczynające się od słów „Zanieczyszczenia wprowadzane na teren pływalni...” zakończone jest wnioskiem z badań, które przeprowadzono w ramach realizacji pracy doktorskiej. W ramach systemu uzdatniania wody basenowej najczęściej stosowane są takie procesy jak koagulacja, filtracja i dezynfekcja. Najwięcej uwagi poświęcono dezynfekcji opisując środki dezynfekcyjne na bazie chloru (kwas podchlorawy, chlor gazowy, podchloryn wapnia, podchloryn sodu) oraz dwutlenek chloru, ozon i promieniowanie ultrafioletowe. Przedstawiono zakres działania tych środków oraz ich efektywność. Z punktu widzenia badań związanych z tematyką pracy ważną częścią tego rozdziału jest higiena użytkowników oraz korzystanie z brodzików. Przedstawiono tutaj szacunkowe ilości zanieczyszczeń i ich rodzaje jakie mogą być wnoszone przez użytkowników i jak ważne jest przestrzeganie regulaminu i odpowiednie ich przygotowanie przed wejściem do wody.

Po zapoznaniu się z przedstawionym przeglądem danych literaturowych można stwierdzić, że wszystkie aspekty zagadnienia ściśle związanego z przedmiotem badań własnych zostały wnikliwie rozpoznane i opisane przez Doktorantkę. Przegląd literatury oparty na aktualnych, głównie zagranicznych artykułach jest wykonany i przedstawiony ze szczególną starannością. Świadczy to o dobrych predyspozycjach Autorki do zgłębiania tematu. Dokonano bowiem szczegółowej analizy dotychczasowych doniesień na podstawie szerokiego przeglądu publikacji innych naukowców, cytując przy tym prace współautorskie.

W części pracy, zatytułowanej *Metodyka* wydzielono pięć podrozdziałów opisując przebieg eksperymentów, metodyki analityczne, oznaczenia mikrobiologiczne oraz metody statystyczne zastosowane do opisu wyników. W podrozdziale zatytułowanym Eksperyment I

opisano badania jakie przeprowadzono w celu określenia zmian jakości wody basenowej podczas użytkowania z zachowaniem lub bez zabiegów higienicznych użytkowników. Badania prowadzono na obiekcie rzeczywistym, który był basen AGH z udziałem 5 osób. Próbkę wody pobierano przez 7 dni przed i po upływie 1 minuty od wejścia użytkowników do wody. Każdorazowo oznaczano ogólną liczbę mikroorganizmów (OLM) w 22 i 36±2°C, grzybów i pleśni, bakterii z grupy coli, *Escherichia coli* oraz enterokoków. W ramach analiz wskaźników fizykochemicznych oznaczano stężenie chloru, chloramin nieorganicznych, trihalogenometanów, wodzianu chloralu, kwasów halogenooctowych oraz azotu ogólnego, azotu azotanowego(III) azotu azotanowego(V) i azotu amonowego. Ponadto oznaczano utlenialność, zawartość ogólnego węgla organicznego, wartość pH, przewodność elektryczną właściwą, mętność, twardość ogólną i węglanową oraz zawartość jonów wapnia, bromków i chlorków. W ramach eksperymentu II prowadzono badania wpływu jakości wody w brodziku do płukania stóp na utrzymanie czystości mikrobiologicznej wokół niecki basenowej, podczas gdy dezynfekcję prowadzono podchlorynem wapnia lub dwutlenkiem chloru. Badania prowadzono w 4 dniach przez 90 minut pobierając próbki do analiz w odstępach 15 minutowych. Każdorazowo wykonywano pomiary stężenia chloru wolnego lub dwutlenku chloru. W ramach badań mikrobiologicznych oznaczano ogólną liczbę bakterii psychro- i mezofilnych (odpowiednio w temperaturach 22 i 36±2°C), grzybów i pleśni, a analizy fizykochemiczne obejmowały: utlenialność i stężenie związków azotu. W następnym podrozdziale scharakteryzowano obiekt badań wraz z opisem układu technologicznego uzdatniania wody w pływalni oraz przedstawiono i opisano punkty poboru próbek do analiz. Oprócz opisu zamieszczono schematy i zdjęcia, które ułatwiają czytelność pracy. W następnej kolejności podano szczegółowe informacje dotyczące poboru próbek wody z niecki basenowej i powierzchni płaskich oraz zakres analiz wraz z podaniem norm i granic oznaczalności dla poszczególnych metod analitycznych. W podrozdziale 5.4.1 przedstawiono analizy mikrobiologiczne uwzględniające metodykę określania ogólnej liczby mikroorganizmów (OLM), grzybów, pleśni, bakterii grupy coli, *Escherichia coli* oraz enterokoków. Pisano także metodykę oznaczania ww. wskaźników fizykochemicznych. Spośród UPD oznaczano trichlorometan (TCM), bromodichlorometan (BDCM), dibromochlorometan (DBCM) oraz tribromometan (TBM) z grupy THM, natomiast z grupy halogenoaldehydów oznaczano wodzian chloralu, a z grupy kwasów halogenooctowych (HAA): kwas dichlorooctowy (DCAA) oraz kwas trichlorooctowy (TCAA). Uwzględniając powyższe informacje należy podkreślić szeroki zakres badań analitycznych i co jest z tym związane - dużą ilość wykonanych poszczególnych pomiarów i oznaczeń (I eksperyment - 902, II - eksperyment - 616, razem 1518). Następnie przedstawiono informacje dotyczące obróbki statystycznej wyników. Korzystano przy tym z programu Statistica w zakresie testu *t*-

Studenta, wariacji za pomocą testu Lavene'a, testu Shapiro-Wilka oraz obliczeń współczynników korelacji liniowej *Pearson'a*.

W punkcie 6 (str. 76-126) zawarto opis wyników i ich dyskusję. Punkt ten podzielono na dwa podpunkty zgodne z eksperymentami. W opisie zastosowano jednak układ utrudniający nieco czytelność pracy. Jest to związane z tym, że w punkcie 6.1 (str. 76-80) podano wszystkie wyniki w tabelach otrzymane podczas eksperymentu I, natomiast opisy do tych wyników znajdują się w kolejnych podpunktach (6.1.1 - 6.1.6) (str. 81 – 101). W takim układzie czytając opis wyników, konieczny jest powrót i poszukiwanie wyników zamieszczonych wcześniej. Ponadto w komentarzu są wartości średnie, natomiast w tabelach – poszczególne wyniki.

W opisie wyników badań mikrobiologicznych napisano, że nie wykazano istotnie statystycznych różnic w wartościach średnich OLM w obu wariantach, ale odnotowywano wartości rozbieżne nawet do 90% (str.81). Świadczy to o znaczeniu wcześniejszego przygotowania użytkowników do korzystania z basenu. Miało to także znaczenie w poziomie stężenia dezynfektanta w wodzie oraz stężeniu chloramin. Większe zużycie dezynfektanta odnotowano w przypadku niewłaściwego zachowania użytkowników. Różnice w spadku stężenia wolnego chloru sięgały 30%, a we wzroście stężenia chloramin - ok. 80%. Wykazano także, że podczas użytkowania wody w każdym przypadku wzrastała ilość powstających trihalogenometanów i sumaryczne stężenie wzrastało o 25 % lub 71% odpowiednio w przypadku higienicznego i niehigienicznego zachowania użytkowników. Spośród badanych związków szczególnie duży wzrost i różnicę w stężeniach odnotowano w odniesieniu do bromoformu, którego stężenie wzrastało o 770% lub 1000% po wejściu do wody użytkowników uprzednio przygotowanych lub z pominięciem tego zabiegu. Zachowanie użytkowników przed wejściem do wody miało także wpływ na formowanie innych organicznych produktów dezynfekcji lecz w mniejszym stopniu; odnotowane różnice w stężeniu wodzianu chloralu i kwasów halogenooctowych były w zakresie 11- 22%. Na str. 96 w opisie wyników wydaje się, że dwa kolejne zdania kończące punkt 6.1.3 są sprzeczne, bowiem pierwsze świadczy o tym, że większość zanieczyszczeń jakie powstają w wodzie pochodzi od zanieczyszczeń wnoszonych przez użytkowników, a następane – zaczyna się od słowa „przeciwnie”. W odniesieniu do związków azotu stwierdzono, że zmiany stężenia azotu ogólnego nie były statystycznie istotne. Jednak nie dotyczyło to wszystkich jego form , ponieważ zmiana stężenia azotu amonowego sięgała 100%. Stężenie azotu azotanowego(III) i azotu azotanowego(V) było na tym samym poziomie niezależnie od wariantu. Podczas użytkowania wody zmieniała się także zawartość związków organicznych wyrażana wskaźnikiem utleniałości i OWO. Odnotowano wzrost wartości tych wskaźników, który był istotny pod względem statystycznym. Jest to o tyle istotne, że zanieczyszczenia te są prekursorami tworzenia UPD. Porównując warianty badawcze można stwierdzić, że

różnice pomiędzy wynikami były na poziomie 21 i 47% odpowiednio dla zastosowania zabiegu higienicznego i z jego pominięciem. Badania prowadzone w tym eksperymencie wykazały, że zmiany innych wskaźników jakościowych i związków nieorganicznych w wodzie podczas jej użytkowania były nieznaczące. Dotyczyło to wartości pH, przewodności elektrolitycznej, mętności wody, stężenia bromków i chlorków. Wątpliwości budzi opisywana średnia z wartości pH.

Wyniki eksperymentu II podzielono na dwie części: w pierwszej opisano jakość wody, a w drugiej – badania mikrobiologiczne powierzchni wokół niecki basenowej. Utrudnienia w lekturze opisu wyników są podobne jak wcześniej pisano, tzn. punkt 6.2.1 (str. 102-104) zawiera wszystkie wyniki, a opisy są w dalszych podpunktach na str. 105 – 116 oraz punkt 6.2.2 (str. 16-119) a opisy – na str. 120-126. Stwierdzono, że jakość wody w brodziku zmieniała się w czasie jego użytkowania podczas 90 minutowych sekwencji badawczych. Odnotowano stosunkowo szybkie zużycie dezynfektantów, szczególnie w przypadku podchlorynu wapnia, którego stężenie było mniejsze od wartości normatywnych już w początkowym okresie. Również istotnie pod względem statystycznym spadło stężenie dwutlenku chloru już po 15 minutach użytkowania brodzika. Całkowity zanik dezynfektanta odnotowano po 45 i 60 minutach, odpowiednio w przypadku chloru wolnego i dwutlenku chloru. Badania mikrobiologiczne wody wykazały silne korelacje pomiędzy ogólną liczbą mikroorganizmów psychro- i mezofilnych, a czasem użytkowania brodzika (liczbą użytkowników). Zaobserwowano gwałtowny wzrost ilości mikroorganizmów, i tak po 90 minutach trwania eksperymentu średnia liczba mikroorganizmów mezofilnych wzrosła o 16 611% w porównaniu do stężenia początkowego jakie oznaczono po zastosowaniu podchlorynu wapnia, a o 20818% w wariancie z dwutlenkiem chloru. Również wysokie były wzrosty ilości bakterii psychrofilnych: o 14731%, gdy dezynfektantem był dwutlenek chloru i o 23869% - w drugim przypadku. Istotnie statystycznie były także zmiany stężenia grzybów i pleśni, chociaż przy obu dezynfektantach - podobne. Po 90 minutach eksploatacji brodzika odnotowano znaczący wzrost tych mikroorganizmów w wodzie: o 14200% w wariancie z podchlorynem wapnia i o 3017% po zastosowaniu dwutlenku chloru. W wodzie pobranej z brodzika oznaczano coraz większe wartości utlenialności wraz z czasem eksploatacji, a po 90 minutach trwania badań końcowe wartości były większe od początkowych o 559%, gdy dezynfektantem był podchloryn wapnia i o 115% - po dodaniu dwutlenku chloru. Badania powierzchni pod względem obecności takich mikroorganizmów jak: bakterii, grzybów, pleśni, wykazały, że brodziki z dezynfektantem odgrywają dużą rolę w minimalizacji zanieczyszczeń wnoszonych na teren pływalni.

Końcowy punkt rozprawy to rozdział zatytułowany *Wnioski*. Jednak wnioski są tak rozbudowane, że można było zatytułować ten tekst *Podsumowaniem*. Sformułowano wprawdzie 8 wniosków lecz z licznymi podpunktami zajmującymi 5 stron. Można było

wydzielić wnioski ogólne ściśle związane z tezą i celami podjętych badań oraz wnioski szczegółowe z podaniem dodatkowych osiągnięć wynikających z przeprowadzonych badań.

Do najważniejszych osiągnięć wynikających z przeprowadzonych badań należy zaliczyć:

- Określenie poziomu zanieczyszczenia mikrobiologicznego i fizykochemicznego wody basenowej i zmian jej jakości podczas użytkowania
- Oznaczenia zmian stężenia UPD takich jak THM, HAA, CH w wodzie basenowej
- Porównanie efektywności dezynfektantów, takich jak: podchloryn wapnia i dwutlenek chloru, stosowanych w wodzie kierowanej do brodzików
- Określenie roli zabiegów higienicznych w minimalizacji zanieczyszczeń na terenie pływalni

Analizując treść pracy, opis wyników, podsumowanie i wnioski należy stwierdzić, że teza została udowodniona, cele zostały osiągnięte i udokumentowane wynikami badań. Podsumowując uważam, że Doktorantka pobierając rzeczywiste próbki podjęła się trudnego zadania, gdyż występują często problemy organizacyjne, a wyniki są trudne do jednoznacznej interpretacji. Doktorantka dokonała opisu wyników, uzupełniając je rysunkami i tabelami i zdjęciami oraz właściwie je zinterpretowała. Dokonała także porównania wyników badań własnych z wynikami innych badaczy opisanymi w literaturze w formie dyskusji. Praca ma charakter analityczny, badania prowadzono w warunkach rzeczywistych w szerokim zakresie. Wyniki badań mogą być wykorzystane do opracowania dopuszczalnych wartości wskaźników jakości wody basenowej, które dotychczas są pomijane w przepisach prawnych, a jednocześnie są istotne z punktu widzenia zdrowia człowieka. Ponadto wyniki badań mogą posłużyć do opracowania wytycznych korzystania z obiektów basenowych minimalizujących przenikanie zanieczyszczeń i powstawanie UPD.

4. Uwagi edycyjne

Podkreślając profesjonalne podejście Doktorantki do zagadnienia, zarówno w kwestii przeglądu literatury jak i organizacji badań a także opisu wyników, w rozprawie znalazły się nieliczne niedociągnięcia edycyjne, tzw. literówki czy nieprawidłowe sformułowania. Nie mają one jednak wpływu na ocenę strony merytorycznej rozprawy. Uwagi edycyjne to przykładowo:

- Spis treści – pkt. 6.2 niepotrzebne „Eksperyment 2” (ponieważ brak jest punktu „Eksperyment 1”.
- Nieprawidłowe sformułowania: „jest jasne, iż” (str.8), „wyrafinowane technologie” (str.10), powtórka słowa „specyficzne” w jednym zdaniu (str.12), „obcowanie patogenów” (str.16), „ normy” zamiast dopuszczalne wartości (str. 19), „ bierze się te same organizmy do oceny” (str.20), „ wartości odczynu” zamiast wartość pH, „dopuszczalna norma” (str.21),

„zaliczamy” zamiast zalicza się (str.26 i dalsze strony, gdzie stosuje się formę osobową czasownika)”, „możliwość uzyskania zaawansowanych metod utleniania” (str.43), „ w celu stworzenia” (str.70), „ uzależnione jest” (str.88), „środki do dezynfekcji wody nie zawsze radzą sobie z eliminacją patogenów” (str.113), „wody, do której trafia” (str 114)

- Str. 24 - brak objaśnienia symboli we wzorze
- Str. 41 – różny zapis kwasu podchlorawego
- Brak objaśnienia skrótów stosowanych w niektórych tabelach i wyjaśnienia nr próbek
- Str. 86 – opis rysunku 6.4 – zapis wzorów chemicznych jest nieprawidłowy
- Zapis: azot azotynowy, azot azotanowy zamiast azotany(III) i azotany(V) - w treści pracy

5. Zagadnienia do wyjaśnienia w czasie obrony:

- Wyjaśnić, które zanieczyszczeń wykazują oddziaływanie toksyczne na człowieka
- Do prezentacji sformułować wnioski ogólne w odniesieniu do tezy i celów rozprawy oraz wnioski szczegółowe
- Sformułować zalecenia, wynikające w sposób bezpośredni z przeprowadzonych badań, dla użytkowników oraz właścicieli pływalni w celu minimalizacji zanieczyszczeń w tym środowisku.

5. Wniosek końcowy

Odnosząc się do aktualnie obowiązujących przepisów prawnych (Dz. U 2003, Nr 65 poz. 595, Dz. U z 2018r. poz. 1669) rozprawa doktorska, przygotowywana pod opieką Promotora, powinna stanowić oryginalne rozwiązanie problemu naukowego oraz wykazywać ogólną wiedzę teoretyczną Doktoranta w danej dyscyplinie naukowej, a także umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. Na podstawie przekazanej do recenzji rozprawy doktorskiej, stwierdzam, że opracowanie otrzymane do recenzji spełnia podane warunki. Treść rozprawy potwierdza wiedzę teoretyczną Doktorantki, a sprecyzowanie tezy, celu i zakresu badań, ich zaplanowanie i opis a także interpretacja wyników świadczą o dojrzałości naukowej Doktorantki i umiejętności do samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. Zatem wnioskuję do Rady Dyscypliny Inżynierii Środowiska, Górnictwa i Energetyki na Wydziale Geodezji Górniczej i Inżynierii Środowiska Akademii Górniczo-Hutniczej o dopuszczenie mgr inż. Emilii Stańkowskiej do dalszego postępowania kwalifikacyjnego przewidzianego w procedurze do uzyskania stopnia doktora nauk inżynieryjno-technicznych w dyscyplinie inżynieria środowiska, górnictwo i energetyka.

Monika Lubotawska-Kalucka